

HZN **e** glasilo

Broj 10/2021

Službeno glasilo Hrvatskoga zavoda za norme

ODRŽIVOST NE MOŽEMO OSTVARITI SAMI.

**UDRUŽIMO SNAGE KROZ
NORME!**

HZN e-glasilo

Službeno glasilo Hrvatskog zavoda za norme sa stalnim dodatkom
Oglasnik za normativne dokumente

Godište: 13. 2021.

ISSN 1847-4217

URL: <http://www.hzn.hr>

Izdavač: Hrvatski zavod za norme
MB: 1957406
OIB: 76844168802
Sjedište: Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
Telefon: 01/610 60 95
Telefax: 01/610 93 21

Glavni urednik: Igor Božičević, ravnatelj HZN-a

Pomoćnik glavnog urednika: Sandra Knežević

Tehnički urednik: Sandra Knežević

Uredništvo: Ana Marija Boljanović, Ivo Andreis, Marina Babić, Melanija Grubić Sutara, Tatjana Majić

Lektura: Ivana Canosa

Grafička priprema: Sandra Knežević

Izlazi: mjesečno

Datum objave: 2021-10-31

Opremu tekstova obavlja uredništvo. Za sadržaj poimence potpisanih priloga odgovorni su njihovi autori. Oni ne iskazuju obvezno stav Hrvatskoga zavoda za norme. Objavljeni prilozi u službenom glasilu Hrvatskog zavoda za norme autorski su zaštićeni. Iznimka su sadržaj, novosti iz HZN, novosti iz europskih i međunarodnih normiranih tijela i s normizacijom povezane aktivnosti koji se mogu objavljivati u drugim stručnim časopisima uz obveznu naznaku izvora i dostavljanje časopisa u kojemu su objavljeni tako preuzeti prilozi. Za priloge iz rubrike Normizacija i Tehničko zakonodavstvo potrebno je zatražiti pisano odobrenje za njihovo objavljivanje od autora i od Hrvatskoga zavoda za norme.

Sadržaj 10/2021

Proslov	4
Novosti iz HZN-a	
• Sudjelovanje stručnjaka iz HZN-a na projektu Taiex	5
• Obilježen Svjetski dan hrane	6
• Obilježen Svjetski dan pošte	6
• Obilježen Svjetski dan vida	7
• Online seminar SBS-a “Revizija Direktive o strojevima, norme i ocjena sukladnosti – Što mali i srednji poduzetnici trebaju znati”	8
• Poziv za sudjelovanje u radu novoga tehničkog odbora	8
• Članovi Hrvatskog zavoda za norme	9
Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija	
ISO	
• Pomozimo turizmu da ponovo stane na noge	10
• Londonska deklaracija: ISO se obvezao na agendu UN-a o promjeni klime	11
IEC	
• EU predlaže zajednički punjač koji se temelji na IEC normama	13
CEN i CENELEC	
• Nagrada Norme + inovacije 2021.	14
ETSI	
• ETSI izdaje prvu specifikaciju za fiksnu mrežu pete generacije	15

Naslovnica: *Poruke povodom Svjetskog dana norma*
HZN Oglasnik za normativne dokumente (A1-A54)

ISSN 1847-4217

Poštovani čitatelji!

Pred vama je deseti broj službenoga glasila Hrvatskog zavoda za norme u 2021. godini.

U rubrici Novosti iz HZN-a možete pročitati prilog o sudjelovanju stručnjaka iz HZN-a na projektu Taiex povezano s pregovorima Ukrajine i EU-a o sklapanju ACAA sporazuma koji bi trebao osigurati slobodno kretanje proizvoda iz prioritetnih sektora između EU-a i Ukrajine. Tu je i najava *online* seminara SBS-a "Revizija Direktive o strojevima, norme i ocjena sukladnosti – Što mali i srednji poduzetnici trebaju znati" koja će se održati 16. studenoga 2021. godine, a prijave su u tijeku.

Donosimo poziv članovima Hrvatskog zavoda za norme i svim zainteresiranim organizacijama za sudjelovanje u radu novoga tehničkog odbora "Kružno gospodarstvo". Kao i u svakom broju na kraju ove rubrike nalazi se tablica u kojoj je dan brojčani prikaz članstva u Hrvatskom zavodu za norme.

U rubrici Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija donosimo zanimljive obavijesti iz rada ISO-a, IEC-a, CEN-a, CENELEC-a i ETSI-ja.

Ugodno čitanje!

Sudjelovanje stručnjaka iz HZN-a na projektu Taiex

Nekoliko je djelatnika HZN-a tijekom rujna i listopada sudjelovalo na projektu Taiex¹ povezano s pregovorima Ukrajine i EU-a o sklapanju ACAA² sporazuma koji bi trebao osigurati slobodno kretanje proizvoda iz prioriternih sektora između EU-a i Ukrajine. Ukrajina je kao prioritne sektore odabrala strojeve, niskonaponsku opremu i elektromagnetsku kompatibilnost. Projekt obuhvaća sedam misija za procjenu razine spremnosti ukrajinskoga nacionalnog sustava infrastrukture kvalitete s obzirom na pregovore o ACAA-i.

Inicijativa za prijavu na Projekt stigla je od Službe za prijenos znanja pri Ministarstvu vanjskih i europskih poslova. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova nacionalni je koordinator za Twinning i TAIEX instrumente za koje je uspostavljen sustav i zakonodavni okvir (NN 99/18) kojima se potiče sudjelovanje predstavnika javnih i državnih institucija u projektima EU-a što pridonosi postizanju vanjskopolitičkih ciljeva Republike Hrvatske, a pozitivno utječe i na organizacijsku kulturu i modernizaciju državne i javne uprave u Republici Hrvatskoj. Iz Ministarstva navode da je praksa pokazala kako uključenost državnih i javnih službenika u provedbu ovakvih projekata zaposlenicima pruža priliku za rad i usavršavanje u drugačijemu, netradicionalnom radnom okruženju koje podrazumijeva promjene u organizaciji rada, proširenje definicije radnih zadataka te promicanje veće suradnje i timskog rada.

Prijave za sudjelovanje na projektu stigle su iz više država EU-a, a Europska je komisija za prvu misiju Taiexa u području normizacije odabrala prijavljene stručnjake iz HZN-a. Zadatak je odabranih stručnjaka na projektu Taiex ocijeniti trenutačno stanje administrativnih i ljudskih kapaciteta i institucionalni okvir u području normizacije, koji će zajedno s rezultatima procjena ostalih šest misija, koje pokrivaju područja mjeriteljstva, ocjene sukladnosti, akreditacije i nadzora nad tržištem, osigurati Europskoj komisiji ocjenu stanja ukrajinskoga nacionalnog sustava infrastrukture kvalitete u smislu spremnosti pokretanja pregovora o ACAA sporazumu kako je utvrđeno Sporazumom o pridruživanju između Ukrajine i EU-a.

Taiex misija o normizaciji uključila je opsežan pregled izvještaja prethodnih projekata EU-a provedenih u okviru ACAA-e, strateških dokumenata, relevantnih zakona i organizacijskih akata, sadržaja na mrežnim stranicama nacionalnoga normirnog tijela i nadležnoga ministarstva, analizu članstva ukrajinskoga normirnog tijela u europskim organizacijama za normizaciju CEN-CENELEC i usporedbu ukrajinskih i europskih strateških dokumenata. Nakon pregleda i analize dokumentacije slijedili su razgovori stručnjaka Taiexa s predstavnicima Europske komisije, CEN-CENELEC-a, ukrajinskoga nacionalnog normirnog tijela i predstavnicima državnih institucija i drugih organizacija koje su uključene u rad ukrajinske nacionalne normizacije. Čitava je komunikacija održana putem online platformi, a tehničku podršku i prevođenje s ukrajinskog na engleski jezik osigurala je Europska komisija. Stručnjaci iz HZN-a sredinom listopada poslali su nacrt izvještaja o Taiexovoj stručnoj misiji u području normizacije na koji se u kratkom roku trebaju očitovati Europska komisija i predstavnici Ukrajine te će se njihovi prijedlozi u dogovoru sa stručnjacima Taiexa uvrstiti u konačnu verziju izvještaja.

Priredila: Ana Marija Boljanović

¹ Instrument tehničke pomoći i razmjene informacija

² Sporazum o ocjeni sukladnosti i prihvaćanju industrijskih proizvoda

Obilježen Svjetski dan hrane

Svjetski je dan hrane jedan od najvažnijih dana u kalendaru UN-a. Prema podacima više od tri milijarde ljudi na svijetu ne može si priuštiti zdravu prehranu. Stotine događaja i terenskih aktivnosti okupljaju vlade, tvrtke, nevladine organizacije, medije i širu javnost. Oni promiču na svjetskoj razini svijest o važnosti djelovanja za one koji pate od gladi te potrebi osiguranja zdrave prehrane za sve.

Poljoprivredno-prehrambeni sustav složen je pojam. Svaki put kad jedete, sudjelujete u tome sustavu. Hrana koju odaberemo i način na koji je proizvodimo, pripremamo, kuhamo i skladištimo čine nas sastavnim i aktivnim dijelom načina na koji funkcionira poljoprivredno-prehrambeni sustav.

Hrvatski zavod za norme ima dosta članova koji sudjeluju u tehničkim odborima koji se bave hranom. To su:

- HZN/TO 34, *Poljoprivredni i prehrambeni proizvodi, čije područje rada je normizacija u području poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda*
- HZN/TO 34/PO 17, *Poljoprivredni i prehrambeni proizvodi; Sustavi upravljanja za sigurnost hrane*
- HZN/TO 566, *Mlijeko i mliječni proizvodi, čije područje rada je normizacija u području mlijeka i mliječnih proizvoda*
- HZN/TO 567, *Meso, meso peradi, jaja i njihovi proizvodi, ribe, proizvodi ribarstva i akvakultura*
- HZN/TO 568, *Analiza hrane – horizontalne metode, mikrobiologija, posuđe i pribor u kontaktu s hranom*
- HZN/TO 569, *Hrana za životinje*

Trenutno tehnički odbor HZN/TO 568, *Analiza hrane – horizontalne metode, mikrobiologija, posuđe i pribor u kontaktu s hranom* aktivno radi na prijevodu norme EN ISO 6579-1:2017, *Microbiology of the food chain – Horizontal method for the detection, enumeration and serotyping of Salmonella – Part 1: Detection of Salmonella spp. (ISO 6579-1:2017)*.

Vjerujemo da će prijevod te norme uskoro biti dostupan našim korisnicima i široj javnosti.

Priredila: Sanja Hrenar Silić

Obilježen Svjetski dan pošte

Svjetski dan pošte koji se obilježava 9. listopada prilika je da se podigne svijest o značenju poštanskih usluga u svakodnevnome životu i poslovanju te njihovu značajnom doprinosu globalnomu socijalnom i ekonomskom razvoju.

Ove je godine tema Svjetskoga dana pošte „Inovativnost za oporavak“.

Prema riječima direktora međunarodnoga ureda *Universal Postal Union* – UPU, Bishara Husseina, dugujemo veliku zahvalnost individualcima čija su kreativnost i inovativnost pomogle da svijet izađe iz okova pandemije COVID-19.

Iako je u početku krize postojala zabrinutost da se cjepivo protiv virusa neće tako brzo razviti, zahvaljujući naporima individualaca ono je razvijeno za manje od godinu dana. Zajedno s medicinskim djelatnicima, koji su svakodnevno riskirali svoje živote, upravo su znanstvenici i istraživači koji su razvili cjepivo protiv virusa SARS-CoV-2 globalni heroji.

Zbog toga se ovaj primjer inovacije koja je promovirala rješenja koja mijenjaju život može primijeniti i na globalno poslovanje u cijelosti, a osobito na međunarodni poštanski sektor. Pandemija nije samo zaustavila velik dio poštanskoga poslovanja na dulje vrijeme, već je narušila i poslovne strategije i planove. Unatoč tomu sektor je bio primoran postati kreativniji i razviti nove ideje i metode kako bi služio klijentima.

Razvile su se nove socijalne i ekonomske poštanske usluge, kao i inovativni načini isporuke pošte, a e-trgovina prosperirala je u mnogim dijelovima svijeta.

U mnogim zemljama pošte su također uključene i u dostavu cjepiva, upotrebljavajući kompleksne metode hladnoga skladištenja, nudeći platforme za rezervaciju termina za cijepljenje pa čak i osiguravajući prostor za cijepljenje. Sve te aktivnosti nepobitan su dokaz koliko je pošta nedjeljiva od društva u cjelini i svojih korisnika.

Po prvi put Svjetski dan pošte obilježit će i interaktivan sastanak s predstavnicima nadležnih ministarstva i čelnika poštanskih operatora na temu kako pomoću inovacija u međunarodnom poštanskom sektoru osigurati oporavak od razornog utjecaj pandemije bolesti COVID-19.

UPU je inače specijalizirana agencija UN-a sa sjedištem u švicarskome glavnom gradu Bernu. Osnovana je 1874. godine kao jedna od najstarijih svjetskih međunarodnih organizacija i prije svega platforma je za suradnju između različitih dionika poštanskog sektora.

UPU je partnerska organizacija europskoga tehničkog odbora CEN/TC 331, *Postal services* i usko surađuje u izradi europskih normativnih dokumenta.

Norme iz područja poštanskih usluga izrađuju se velikim dijelom u sklopu mandata (normizacijskog zahtjeva) Europske komisije, koji se dodjeljuju još od 1993. godine. Pritom su prioriteti harmonizacija tehničkih metoda na razini EU-a unutar univerzalnih poštanskih usluga (osobito za vanjsko mjerenje kvalitete pruženih usluga) te omogućavanje interoperabilnosti poštanskih operatora.

Neki od trenutnih prioriteta u europskoj normizaciji također su i usklađivanje prekograničnoga prometa, osobito u smislu isporuke paketa te utjecaj na okoliš.

U HZN-u od 2004. godine djeluje tehnički odbor HZN/TO 543, *Poštanske usluge* koji prati rad odbora CEN/TC 331 i čiji članovi sudjeluju u izradi norma iz područja poštanskih usluga i mreža.

Prirredila: Vesna Ferenčak Brodarić

Obilježen Svjetski dan vida

Svjetski dan vida obilježava se svake godine drugog četvrtka listopada. Time se nastoji usmjeriti pozornost na izbjegavanje sljepoće i slabovidnosti te koje su sve mogućnosti olakšavanja svakodnevnoga života slijepih i slabovidnih osobama.

Svjetski dan vida koordinira Međunarodna agencija za sprječavanje sljepoće (IAPB, *International Agency for the Prevention of Blindness*). Svjetski dan vida postao je službeni IAPB događaj 2000. godine, a od tada se svake godine obilježava na različite načine u zemljama širom svijeta.

Jedan je od oblika pomoći za osobe s invaliditetom i novi Zakon o digitalnoj pristupačnosti koji upućuje na nužnost implementacije različitih alata za pomoć pri uporabi web preglednika i mobilnih aplikacija.

Smanjenje ili gubitak vida, ako mu se ne pruži pravovremena pažnja i njega, može imati velike i dugotrajne učinke na sve aspekte života, uključujući svakodnevne osobne aktivnosti, interakciju sa zajednicom, školskim i radnim mogućnostima, mogućnost pristupa javnim uslugama i općenito na zdravstveni status.

Na globalnoj razini postoji čak milijarda ljudi s određenim oštećenjem vida, a koje je moglo biti spriječeno pravovremenom reakcijom. Zato je potrebno utjecati na vlade i ministre zdravstva da se uključe u programe i osiguraju sredstava za nacionalnu prevenciju sljepoće te educirati javnost o važnosti ranoga pregleda i kontrole.

ISO-ov tehnički pododbor ISO/TC 173/SC 7, *Assistive products for persons with impaired sensory functions* (Pomoćni proizvodi za osobe s oštećenim osjetilnim funkcijama) objavio je šest norma koje sadržajno daju upute za proizvode koje mogu olakšati svakodnevni život osobama s invaliditetom. To su:

- ISO 17049:2013, *Accessible design – Application of braille on signage, equipment and appliances*,
- ISO 17069:2020, *Accessible design – Consideration and assistive products for accessible meeting*,
- ISO 19026:2015, *Accessible design – Shape and colour of a flushing button and a call button, and their arrangement with a paper dispenser installed on the wall in public restroom*,
- ISO 19027:2016, *Design principles for communication support board using pictorial symbols*,
- ISO 19028:2016, *Accessible design – Information contents, figuration and display methods of tactile guide maps*,
- ISO 19029:2016, *Accessible design – Auditory guiding signals in public facilities*.

Budući da je postotak osoba s oštećenjem vida u Hrvatskoj oko 4 %, što je jako velik broj ljudi, bilo bi poželjno osnivanje hrvatskoga tehničkog odbora koji bi okupio znanstvenike iz ovoga područja spremne sudjelovati u radu ISO-va pododbora i radnih skupina. Prihvatanje dostupnih norma također bi bio pozitivan pomak u širenju svijesti o problemu slabljenja i gubitka vida.

Prirredila: Marina Babić

Online seminar SBS-a “Revizija Direktive o strojevima, norme i ocjena sukladnosti – Što mali i srednji poduzetnici trebaju znati”

TRAINING PROGRAMME

Revision of the Machinery Directive, standards and conformity Assessment -
What SMEs need to know

16 November 2021
10.00-12.00H CEST

U travnju 2021. Europska komisija predložila je novu uredbu koja će zamijeniti sadašnju Direktivu o strojevima. Direktiva o strojevima i nova uredba pokrivaju široki raspon proizvoda, od poljoprivrednih i industrijskih strojeva do dizala male brzine i električnog namještaja. Mali i srednji poduzetnici (MSP) posluju u mnogima od tih sektora kao proizvođači, korisnici ili pružatelji usluga. Stoga je važno da se u novoj uredbi uzmu u obzir mogući učinci na sve zahvaćene sektore i sudionike, uključujući MSP-ove. Glavne su promjene koje prijedlog uredbe donosi sljedeće: direktiva postaje uredba, mijenja se područje primjene, neke su definicije jasnije i mijenjaju se neke odredbe i osnovni zdravstveni i sigurnosni zahtjevi kako bi se uzele u obzir nove tehnologije.

16. studenog 2021. godine europska neprofitna udruga SBS (*Small Business Standards*) koja zastupa interese MSP-ova u normizaciji, održava *on-line* seminar o promjenama Direktive o strojevima, normama za strojeve koje podržavaju Direktivu, budućoj normizaciji u tom području i povezanošću s ocjenom sukladnosti.

Svrha je seminara raspraviti o glavnim posljedicama nove uredbe o strojevima za europske MSP-ove.

Što obuhvaća nova uredba i koje promjene donosi? Koje će posljedice nova uredba imati na vaše poslovanje? Gdje možete naći dodatne informacije i podršku?

Prijavite se za seminar i saznajte sve o ovoj važnoj temi na [poveznici](#).

Poziv za sudjelovanje u radu novoga tehničkog odbora

Pozivaju se članovi Hrvatskog zavoda za norme i sve zainteresirane organizacije za uključivanje u rad tehničkog odbora *Kružno gospodarstvo*.

Predviđeno je sljedeće područje rada odbora u osnivanju:

Normizacija u području kružnoga gospodarstva s ciljem razvoja okvira, uputa, pratećih alata i zahtjeva za provedbu aktivnosti svih uključenih organizacija kako bi se povećao doprinos održivom razvoju.

Ne obuhvaća:

aspekte kružnoga gospodarstva koje već pokrivaju postojeći odbori.

Napomena: Osim toga, tehnički odbor surađuje s postojećim odborima na temama koje mogu biti potpora kružnom gospodarstvu.

Dodatne obavijesti:

Jasna Okanović, dipl. ing., viša stručna savjetnica za normizaciju u području zdravlja, okoliša i medicinske opreme

e-pošta: jasna.okanovic@hzn.hr

tel. (01) 610 61 36

fax: (01) 610 93 21

Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Objavljujemo popis redovitih članova i članova promatrača HZN-a po vrstama pravnih odnosno fizičkih osoba za koje je Upravno vijeće donijelo odluku do kraja listopada 2021. godine.

Tablica – Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Vrsta članstva, vrsta pravne ili fizičke osobe	2021-07-15	2021-10-25
Članovi promatrači		
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	5	5
Fizičke osobe	1	1
Ukupno članova promatrača	6	6
Redoviti članovi		
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	146	147
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – javne ustanove i slično	19	19
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – HGK, HOK, HUP	1	1
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovne komore ili udruge	6	6
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovna društva	8	8
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – škole	1	1
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – fakulteti	20	20
Fizičke osobe – pojedinci	21	20
Obrt – fizičke osobe	3	3
Tijela državne uprave	25	25
Ukupno redovitih članova	250	250
Ukupno članova HZN-a	256	256

NOVI ČLANOVI

Vrsta članstva: REDOVITO ČLANSTVO

Prihvaćaju se prijave za članstvo u Hrvatskom zavodu za norme pristigle u vremenskom razdoblju od 15. srpnja 2021. do 7. listopada 2021. godine.

	Pravna/fizička osoba	Vrsta članstva	Mjesto
1.	TELEGRA d.o.o.	Redovito	Sveta Nedelja

PRESTANAK ČLANSTVA

Donosi se Odluka o prestanku članstva u Hrvatskom zavodu za norme na vlastiti zahtjev člana pristigle u vremenskom razdoblju od 15. srpnja 2021. do 7. listopada 2021. godine.

	Pravna/fizička osoba	Vrsta članstva	Mjesto
1.	Filip Ćurić	Promatračko	Virje

Pomozimo turizmu da ponovo stane na noge

Kako ISO norme pridonose ciljevima Svjetskog dana turizma 2021.

Pandemija bolesti COVID-19 zadala je snažan udarac turizmu, koji je samo u 2020. godini doživio gubitak od čak **1,2 bilijuna USD**. Snažan je i domino efekt na ostatak svjetskog gospodarstva i izvor prihoda mnogih ljudi. Tema je ovogodišnjeg Svjetskog dana turizma „Turizam za uključivi rast“, pa je ISO, prepoznajući važan doprinos turizma ne samo za gospodarstvo nego i za razvoj kultura širom svijeta, izradio više međunarodnih normi koje mogu pomoći u oporavku.

Kao izravan odgovor na pandemiju nedavno je objavljen dokument **ISO/PAS 5643, *Tourism and related services – Requirements and guidelines to reduce the spread of COVID-19 in the tourism industry***. Ta javno dostupna specifikacija (PAS) daje upute sektoru turizma kako se osovati na noge i dočekati turiste u sigurnom okruženju. Pomoći će pružateljima usluga da uvedu najbolje mjere za sigurnost svih i uvjere turiste u njihovu djelotvornost.

Europski odbor za normizaciju (CEN) prihvatio je PAS i kao oznaku sigurnosti **European Tourism COVID-19 Safety Seal**, dokazujući tako svoju opredijeljenost za te smjernice i osiguravajući široko prihvaćanje u cijeloj regiji.

ISO smatra da svatko mora imati mogućnost uživati u putovanjima i turizmu bez obzira na fizičke sposobnosti. S tim na umu, u nedavno objavljenoj normi **ISO 21902, *Tourism and related services – Accessible tourism for all – Requirements and recommendations***, daju se zahtjevi i smjernice za olakšavanje jednakog pristupa turističkim sadržajima i njihovog doživljaja za ljude svih dobi i sposobnosti. To obuhvaća sve koji imaju problema s pristupačnošću ili posebne potrebe s obzirom na pristup, poput ljudi s invaliditetom i starijih osoba.

To su samo neke od brojnih ISO normi koje pomažu turizmu. Njegov specijalizirani tehnički odbor **ISO/TC 228, *Tourism and related services***, objavio je više od 30 normi za unaprjeđenje turističkih usluga u područjima kao što su zaštićena prirodna područja, održivo upravljanje smještajnim objektima i pustolovni turizam.

Sve te norme izravno pridonose mnogima od 17 ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda (SDG), uključujući SDG 1 (svijet bez siromaštva), SDG 8 (dostojanstven rad i gospodarski rast) i SDG 13 (zaštita klime)

Tajništvo odbora ISO/TC 228 vodi UNE, član ISO-a iz Španjolske.

Izvor: <https://www.iso.org/news/ref2722.html>

(priredila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

Londonska deklaracija: ISO se obvezao na agendu UN-a o promjeni klime

Ova prekretnica za okoliš mogla bi dovesti do stvarnog ubrzanja u utrci vlada i gospodarstva prema neto nula emisija. Londonska deklaracija, koja je odobrena danas, velik je ISO-ov korak prema novomu pristupu zaštiti klime i ubrzanju međunarodnih nastojanja da se ostvare ciljevi neto nula emisija.

U skladu s nedavnim [istraživanjem](#) koje pokazuje da je manje od četvrtine najvećih svjetskih kompanija na pravome putu da ostvari osnovne ciljeve povezane s klimatskim promjenama, a Europa će čak 21 godinu kasniti s ostvarenjem cilja u pogledu klime postavljenog za 2030. godinu, u Deklaraciji se obećava da će svaka nova norma uključivati ključna razmatranja o klimi. Ti zahtjevi odnosit će se i na sve postojeće norme prilikom njihove prerade, što je promjena dosad neviđenih razmjera.

Londonsku deklaraciju, "ISO's Climate Commitment", odobrili su članovi ISO-a, koji predstavljaju 165 država iz cijelog svijeta. Povijesnom deklaracijom zaključen je ISO Week 2021, trodnevni virtualni skup kojemu je domaćin bio Britanski institut za norme (BSI).

Deklaracija glasi: „ISO se ovom deklaracijom obvezuje da će sa svim članovima, dionicima i partnerima raditi na tome da se ISO-ovim međunarodnim normama i publikacijama ubrza uspješno ostvarivanje Pariškog sporazuma, ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda i poziva Ujedinjenih naroda na djelovanje u području prilagodbe klimatskim promjenama i otpornosti na njih.“

Glavni tajnik ISO-a Sergio Mujica, predsjednik ISO-a Eddy Njoroge, dr. Scott Steedman, generalni direktor BSI-a za norme

Dr. Scott Steedman, generalni direktor BSI-ja za norme i domaćin skupa, rekao je:

Norme donesene konsenzusom u idealnome su položaju da pokrenu pozitivne mjere zaštite klime. Već i sam razmjor primjene normi i njihovo vitalno značenje za vlasti i gospodarstvo znače da one mogu ubrzati ostvarenje klimatskih ciljeva. Deklaracija će pomoći da norme kojima se štiti klima postanu standard u svim gospodarskim granama.

Predsjednik ISO-a Eddy Njoroge osvrnuo se na Deklaraciju:

Zajednica ISO-a odlučila je. Zajedno smo objavili povijesnu deklaraciju kojom se potvrđuje naša opredijeljenost za zaštitu klime. Ulogu predsjednika preuzeo sam sa stavom da ISO norme mogu biti katalizator razvoja. Dvije godine nakon toga moj je stav prerastao u duboko uvjerenje. Stvorimo budućnost za klimu koju mi i sve buduće generacije želimo, trebamo i zaslužujemo!

ISO je izradio više od tisuću normi, uključujući one koje podupiru prilagodbu na klimatske promjene i njihovo ublažavanje te izravno pridonose ciljevima održivog razvoja Ujedinjenih naroda koji se odnose na zaštitu klime. ISO ima idealnu poziciju da savjetuje sve vrste organizacija, bez obzira na veličinu, područje rada i lokaciju, o uvođenju, uključivanju i promicanju ponašanja odgovornog prema okolišu.

U Londonskoj deklaraciji ističe se važna uloga međunarodnih normi u pomaganju zajednicama, organizacijama i gospodarskim granama pri prijelazu na čišće, obnovljive izvore energije. One mogu pomoći i u očuvanju bioraznolikosti i otvaranju tržišta za inovacije usmjerene na rješavanje globalnih problema okoliša.

Glavni tajnik ISO-a Sergio Mujica ističe ISO-ovo obećanje:

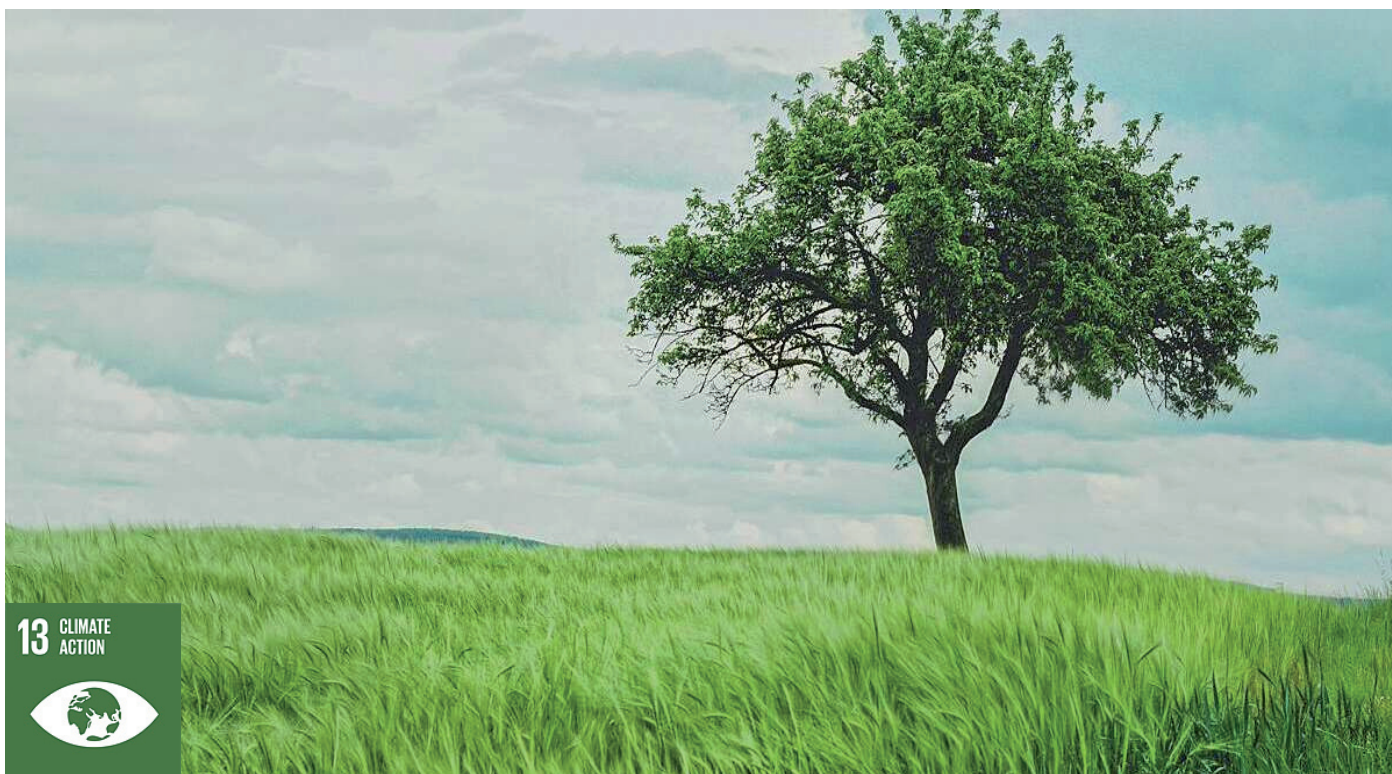
Odlučni smo činiti sve u svojoj moći da promičemo svijest o ulozi ISO-ovih normi u suzbijanju klimatskih promjena. Londonskom deklaracijom preuzeli smo veliku obvezu da ćemo omogućiti promjene i širiti nadu. Sada tražimo od međunarodne zajednice da zajednički podrži svrhu i duh Deklaracije tako što će međunarodne norme staviti u središte zaštite klime.

Osim što se obećava da će ISO surađivati sa svim članovima, dionicima i partnerima na aktivnome uključivanju znanosti o klimi u izradu novih i prerađenih normi i publikacija, u Deklaraciji se utvrđuje i da će ISO olakšati uključivanje civilnog društva i onih koji su najosjetljiviji na učinke klimatskih promjena u izradu svih međunarodnih normi i publikacija.

Na skupu ISO Week 2021, ISO je predstavio "*Climate action kit*" („pribor“ za zaštitu klime), paket za potporu tvorcima politike u nastojanjima

oko smanjenja neto emisija stakleničkih plinova. U njemu se predstavljaju studije slučaja koje pokazuju kako norme mogu poduprijeti javnu politiku i utjecati na inicijative povezane s klimatskim promjenama. *Climate Action Kit* osigurat će i primjere dobre suradnje između nacionalnih normizacijskih tijela i tvorca državne politike zahvaljujući kojoj su norme i druge inicijative, nacionalne i međunarodne, osigurale rješenja za probleme povezane s klimatskim promjenama.

Izvor: <https://www.iso.org/news/ref2726.html>
(priredila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

EU predlaže zajednički punjač koji se temelji na IEC normama

Europska komisija (EC) izrazila je namjeru da prisili proizvođače da usvoje univerzalno rješenje za punjenje telefona i malih elektroničkih uređaja. Prema njezinu prijedlogu, koji se temelji na IEC normama, zajednički ulaz za punjenje pametnih telefona koji se prodaju u EU-u bit će USB-C.

Uređaji kojima je prijedlog namijenjen uključuju i tablete, prijenosne zvučnike i ručne igraće konzole. U direktivi Europske komisije – svojevrsnome zakonskom prijedlogu – upućuje se na međunarodne norme i da bi se osigurala jednaka brzina punjenja uređaja koji podržavaju brzo punjenje.

EK smatra da ponovna upotreba istih punjača može imati značajan utjecaj na količinu e-otpada. “Europski potrošači dovoljno se dugo nerviraju jer im se u ladici gomilaju nekompatibilni punjači”, kaže potpredsjednica Komisije Margrethe Vestager.

„Dali smo industriji mnogo vremena da pronađe vlastita rješenja, a sada je vrijeme za zakonodavnu mjeru u cilju zajedničkog punjača. To je velik dobitak za naše potrošače i okoliš i u skladu je s našim zelenim i digitalnim ambicijama.“

U EU-u je 2020. godine prodano oko 420 milijuna mobilnih telefona i drugih prijenosnih elektroničkih uređaja. Prema studiji za procjenu utjecaja koju je Europska komisija provela 2019. godine, 29 % punjača prodanih u Europskoj uniji u 2018. godini imalo je USB-C priključak.

Komisija procjenjuje da od odbačenih i nekorištenih punjača nastaje 11 000 tona e-otpada godišnje.

Njezin prijedlog obuhvaća stranu uređaja, a poziva se na IEC norme za USB-C i napajanje prihvaćene kao europske (EN IEC 62680-1-3 i EN IEC 62680-1-2).

Mnogi proizvođači već su prihvatili niz normi IEC 62680 za telefone koji omogućuju podatkovni promet. U njemu se utvrđuju zajednički zahtjevi za interoperabilnost punjenja za izvore vanjskog napajanja (EPS) do 7,5 vata koji se upotrebljavaju s pametnim mobilnim telefonima koji omogućuju podatkovni promet.

Europski parlament i vlade članica raspravit će o prijedlogu i eventualno predložiti izmjene. Direktiva se može usvojiti tek kada EK dogovori te izmjene.

To bi se moglo dogoditi već sljedeće godine. Države članice zatim bi imale još dvije godine za prijenos odredbi u nacionalno zakonodavstvo.

Na završetku tog procesa proizvođači bi u roku od 24 mjeseca morali promijeniti ulaze za punjenje na svojim proizvodima.

No, EK napominje da je to samo dio rješenja jer se prijedlog odnosi samo na stranu elektroničkog uređaja. Naglašava da je za ostvarenje cilja zajedničkog punjača potrebna potpuna interoperabilnost i na strani elektroničkog uređaja i na strani vanjskog izvora napajanja.

EK će se baviti interoperabilnošću vanjskih izvora napajanja krajem ove godine.

Očekuje se da će se novi prijedlozi temeljiti na normi IEC 63002, kojom se utvrđuju zajednički zahtjevi za interoperabilnost punjenja za izvore vanjskog napajanja (EPS) do 7,5 vata koji se upotrebljavaju s pametnim mobilnim telefonima koji omogućuju podatkovni promet. EPS-ovi za pametne telefone izrađeni prema tim normama u širokoj su primjeni u cijelome svijetu.

Izvor: <https://www.iec.ch/blog/eu-proposes-common-smartphone-charger-based-iec-standards>
(priredio: Ivo Andreis; prijevod: Tatjana Majić)

Nagrada Norme + inovacije 2021.

U utorak 5. listopada 2021. godine predstavljeno je izdanje CEN-ove i CENELEC-ove nagrade Norme + inovacije (Standards + Innovation Awards) za 2021. godinu, kojom se iskazuje priznanje važnomu doprinosu istraživanja i inovacija normizaciji.

Nominacije za nagrade dostavili su nacionalni članovi CEN-a i CENELEC-a, a predstavljaju primjere uspješnoga objedinjavanja inovacija i normizacije iz cijele Europe. Ove godine stigle su ukupno 23 nominacije od 13 članova: 9 u kategoriji projekata, 9 u kategoriji znanstvenika pojedinaca i 5 u kategoriji mladih znanstvenika. Kandidati u kategoriji projekata i znanstvenika pojedinaca ocjenjivani su na temelju tri kriterija: povezanosti s normizacijom, utjecaja u sektoru u kojem rade te utjecaja na društvo i okoliš. Kandidati u kategoriji mladih znanstvenika ocjenjivani su prema 4 kriterija: važnosti normizacije u cjelokupnome projektu, originalnosti projekta, utjecaju povezanog ishoda i mogućnosti da će njihovo istraživanje poslužiti kao materijal koji će članovima pomoći u približavanju znanstvenim organizacijama.

Nagradu u kategoriji projekata dobio je projekt **SPIDIA4P**, koji predstavlja koordinator dr. Uwe Oelmüller (QIAGEN), a predložio ga je DIN. Kroz projekt je dosad izrađeno 16 novih normi, a u tijeku je izrada još 6. Norme se bave predanalitičkim procesima koji se primjenjuju u personaliziranoj medicini. Normizacijski rad odvijao se u radnoj skupini WG 3 "Quality management in the medical laboratory" tehničkog odbora CEN/TC 140 "In vitro diagnostic medical devices" i u radnoj skupini ISO/TC 212/WG 4.

Dr. Uwe Oelmüller podijelio je svoja razmišljanja o važnosti normi: „Uzorci se mogu znatno promijeniti nakon što se uzmu iz tijela pacijenta, npr. tijekom prijevoza, skladištenja i obrade. To je velik izvor pogrešaka koje dovode do pogrešnih rezultata dijagnostičkih pretraga. Stoga su norme kojima se osigurava kvaliteta uzoraka iz tijela pacijenta ključne za poboljšanje dijagnostike, banaka bioloških uzoraka i biomedicinskih istraživanja“.

Dobitnica nagrade u kategoriji znanstvenika pojedinaca je Irene Kamara, koju je nominirao NEN. Irene je docent za kibernetičku sigurnost na Pravnom fakultetu u Tilburgu i član NEN-ova Odbora za kibernetičku sigurnost i privatnost, koji prati rad odbora CEN/CLC/JTC 13 „Cybersecurity and Data Protection“ i ISO/IEC JTC 1/SC 27 „Information security, cybersecurity and privacy protection“. U svojstvu člana NEN-ova Odbora za kibernetičku sigurnost i privatnost, Irene daje stručna mišljenja i primjedbe na nekoliko ključnih projekata, kao što je nacionalni certifikacijski program za normu ISO/IEC 27701 za sigurnosne sustave upravljanja privatnim podacima i prEN 17529, *Data protection and privacy by design and by default*.

Irene Kamara rekla je sljedeće o svome istraživanju:

„Provedba istraživanja o normizaciji za potrebe zakona o zaštiti osobnih podataka i kibernetičkoj sigurnosti u EU-u zanimljiva je i ispunjava zadovoljstvom, unatoč povremenim teškoćama zbog brzih promjena i složenosti područja.“

Nagrada u kategoriji mladih znanstvenika dodijeljena je Saharnaz Dilmaghani, koju je nominirao ILNAS. Saharnaz je doktorirala u *Interdisciplinary Centre for Security, Reliability and Trust* Sveučilišta Luxembourg na istraživanju razvoja algoritama za grupiranje (*clustering*) mrežnih podataka, npr. u društvenim mrežama. Također u okviru raznih tehničkih odbora surađuje na istraživanju zaštite podataka i pouzdanosti umjetne inteligencije (AI). Dio rezultata njezinih istraživanja već je uključen u dokument ISO/IEC TR 24028:2020, kojim se bavi pododbor ISO/IEC JTC 1/SC 42, i u plan rada CEN-CENELEC-ove skupine za umjetnu inteligenciju (*Focus Group on Artificial Intelligence*).

Saharnaz je izjavila:

„S brzim rastom AI-ja raste i potreba za normizacijom. Očito je da je normizacija nezaobilazna kao sredstvo za kontrolu nad AI-jem i zaštitu pojedinaca od rizika koji još nisu ni poznati. Stoga je nužno da normizacija i znanost surađuju s ciljem da se AI iskoristi na najbolji mogući način, smanje rizici i razvije AI koji je siguran i pouzdan za društvo. Vjerujem da je to moguće ako normizacija bude okosnica istraživanja AI-ja. Znanstvena suradnja može dodatno potaknuti razvoj mjera i tehnika za ocjenu AI-ja u normama.“

Više o svim kandidatima za nagradu 2021. možete saznati [ovdje](#).

<https://www.cencenelec.eu/news-and-events/news/2021/briefnews/2021-10-06-standards-innovation-awards-2021/>
(priredila: Sandra Knežević; prijevod: Tatjana Majić)

ETSI izdaje prvu specifikaciju za fiksnu mrežu pete generacije

ETSI-jeva Granska skupina za izradu specifikacija koja se bavi fiksnim mrežama pete generacije (F5G ISG) upravo je objavila svoju prvu specifikaciju, ETSI GS F5G 003, pod naslovom „F5G *Technology Landscape*“. U specifikaciji, skupina ISG proučava tehničke zahtjeve, postojeće norme i nedostatke za 10 različitih novih slučajeva upotrebe u kućnom, poslovnom i industrijskom okruženju.

‘PON (pasivna optička mreža) u prostorima korisnika i pasivni optički LAN’ jedan je od slučajeva upotrebe prikazanih u dokumentu ETSI GS F5G 003. U tom slučaju upotrebe, sustav PON mogao bi povezivati krajnje uređaje (npr. HDTV, HD nadzorne kamere i VR/AR kacige) i osigurati veću podatkovnu brzinu, bolju koordinaciju i bolju kontrolu vremena čekanja, nego sadašnji Ethernet i Wi-Fi mreža.

Slučaj upotrebe ‘visokokvalitetna privatna linija’ bavi se optičkim transportnim mrežama (OTN) za vlade, velike tvrtke, financijske i zdravstvene institucije kojima je potrebna zajamčena širina pojasa, nisko vrijeme čekanja, dostupnost 99.999 %, potpuno osigurana mreža, pristup uslugama u oblaku te inteligentan pogon i održavanje povezivosti. PON omogućuje visokokvalitetne, ali jeftine privatne linije za male i srednje poduzetnike. U industrijskoj proizvodnji nudi visoku učinkovitost, niske troškove, bolju prilagodbu industrijskim uvjetima i lakši rad.

Kao integrirana fiksna mreža, F5G podupire slučajeve upotrebe ‘širokopolasna mreža utemeljena na scenariju’ (*scenario based broadband*) i ‘agregacija višestrukog pristupa kroz PON’ (*Multiple access aggregation over PON (MAAP)*), osiguravajući razne usluge za brojne vrste korisnika na istoj mreži, te jamči ugovorenu razinu usluge (SLA) za svaku uslugu.

U specifikaciji su opisani i slučajevi upotrebe ‘atestiranje na daljinu’ i ‘digitalizirani ODN/FTTX’. Slučaj upotrebe ‘poboljšano praćenje učinkovitosti na temelju telemetrije u mreži s inteligentnim pristupom’ podržava usluge s visokom širinom pojasa osjetljive na vrijeme čekanja (AR, VR, *online* igre itd.) za krajnje korisnike koje omogućuju operatorima mreža da prate varijacije prometa u sekundama i prema njima namještaju mrežnu konfiguraciju. U slučaju upotrebe ‘virtualna stvarnost u oblaku’ navode se mrežni zahtjevi za potporu VR igrama i videu u oblaku.

“Ova specifikacija predstavlja okosnicu rada na F5G mreži jer je temelj za buduće F5G norme za arhitekturu, upravljanje s kraja na kraj, sigurnost i sve aspekte povezane s određenim aplikacijama širokopolasne mreže na bazi optičkih vlakana”, kaže Luca Pesando, predsjednik skupine ETSI F5G ISG.

Optičke mreže temelj su „dvostruke transformacije“ (zelene i digitalne) našeg društva jer osiguravaju održivu i troškovno učinkovitu komunikaciju uz veliku širinu frekvencijskog pojasa, stabilnost, pouzdanost i smanjeno vrijeme čekanja. Osim toga, evolucija optičkih mreža omogućuje održivi gospodarski rast zahvaljujući naprednim uslugama i aplikacijama za korisnike, gospodarske subjekte i čitave industrijske grane.

Dokument ETSI GS F5G 003 može se preuzeti ovdje: [ETSI - ETSI launches first specification for the 5th Generation Fixed Network, F5G technology landscape.](#)

(priredila: Alica Glavaš; prijevod: Tatjana Majić)